
DA LI JE OVO PUT? BAVLJENJE IMIGRACIJOM U GLOBALNOM DOBU

SASKIJA SASEN

S engleskog prevela Jelena Stakić

Dok se evropske granice sve više utvrđuju protiv useljenika, ilegalna trgovina ljudima postaje sve običnija. Kriminalizujući imigraciju, Evropa ne ignoriše samo jedan moralni problem: ona najteži udarac zadaje onima koji su toliko očajni da beže iz svoje domovine, a pomaže švercerima u tome poslu da zgrću ogromne profite. Saskija Sasen pita koju cenu plaća Evropa zbog takve kratkovidne i neodržive politike.

Procenjuje se da je u poslednjoj deceniji više od 2.500 nesuđenih imigranata poginulo nastojeći da se dočepa Evrope. To je mnogo mrtvih, ali ne i mnogo imigranata za kontinent od preko 350 miliona ljudi. Ko su ti za koje smo rešili da ih držimo van naših granica, i to tako da oni i život stavljaju na kocku da bi ih prešli: podjednako rešena, ali sićušna manjina muškaraca, žena i dece, iz pretežno siromašnih zemalja, koja će, tragajući za poslom ili utočištem, doći bez obzira na sve. Oni nisu zločinci. A ishod naše rešenosti je da pothranjujemo jednu zločinačku trgovinu. Dok se zemlje prijema energično bore protiv ulaska i dok sve više granica postaje upola militarizovano, ilegalna trgovina ljudima u na- glom je porastu.

Ovakav razvoj događaja nameće dva pitanja. Jedno se tiče starog balansiranja između politika koje, u ime kontrole nad jednom donekle neodrživom situacijom, kriminalizuju ono što po sebi možda i nije kriminalni čin; ovo zauzvrat daje motiv istinski kriminalnim delatnicima da podstiču zabranjenu aktivnost. Jedan poznat primer takvog balansiranja tiče se politike kontrole nad prometom i upotrebom marihuane. Da li kriminalizovanje marihuane u SAD – i u Velikoj Britaniji – zaista bolje uspeva kao taktika kontrole nad njenim prometom i upotrebom, nego kontolisana legalnost marihuane u Holandiji, koja ostavlja veoma malo prostora za

profit koji bi stekli dileri drogom, te stoga ovi nemaju motiva da podstiču njenu upotrebu.

Drugo sporno pitanje pokrenuto ovim događajima jeste da smrt onih stotina ljudi koji su pokušavali da uđu u Evropu pogađa sve nas, a ne samo one neposredno umešane. To što ti ljudi nemaju ispravnih dokumenata za ulazak u političkim se i medijskim krugovima lako predstavlja kao nešto što nas kao društva oslobađa svake odgovornosti za njihovu smrt. Kao da to što ti ljudi nisu imali dokumenta čini njihovu smrt manje ljudskom i umanjuje svaku našu odgovornost što smo joj doprineli.

Smatram da pravac kojim krećemo sa svojim politikama imigracije, pravac prema sve većoj policijskoj i vojnoj kontroli, i sve veće prenebregavanje kodeksa međunarodnih ljudskih prava, kao i naših sopstvenih zakona o građanskim slobodama, podstiču ilegalnu trgovinu ljudima i slabe našu vladavinu zakona, a time i našu demokratiju. Takve politike dolivaju ulje na vatru i inače sve većoj mešavini onoga što bih opisala kao negativne motive, ili motive s ishodom nepovoljnim po značajne sektore naših društava. Trafiking i smrt ljudi, žena i dece koji nisu kriminalci, a koji umiru na našem "tlu", u krajnjoj liniji pogađa tkivo naših društava i izvitoperuje ili slabi vladavinu zakona. Na dugi rok, to će pogoditi sve nas. Da, glavne žrtve jesu trafikovani muškarci i žene, pogotovu oni koji su pri tome umrli. Ali ludost bi bila pomisliti da možemo dopuštati da se takva zloupotreba i smrt događaju u ime održavanja kontrole, i ostati netaknuti. Rast ilegalnog trgovanja ljudima i zaoštavanje ekstremne protivuseljeničke politike koja je spremna da u ime kontrole žrtvuje neke građanske slobode pokazatelj su tog šireg negativnog dejstva.

284

MEĐUSOBNO POVEZANI OBLICI NASILJA

Deo izazova jeste prepoznati međusobnu povezanost oblika nasilja za koje ne uviđamo uvek da su povezani, pa ni da su oblici nasilja. Nagli rast dugova pojedinih zemalja, siromaštvo, nezaposlenost, zatvaranje tradicionalnih privrednih sektora na jugu sveta, delom i zbog neoliberalne ekonomske globalizacije, izazvali su čitave nove seobe, a uz to podstakli i ogromnu ilegalnu trgovinu ljudima. Danas imamo sve više dokaza da je politika Međunarodnog monetarnog fonda zaoštrila te uslove, iako je donela veliki prosperitet za oko 20% stanovnika u mnogim zemljama na jugu sveta.¹

¹ Za svedočanstva o ovom skupu problema, pogledati autorkinu knjigu *The Global City* (novo, ažurirano izdanje, Princeton University Press, 2001). Vidi i njen prilog "Governance Hotspots in the Post-September 11 World", u Booth and Dunne, *World In Collision* (Palgrave, 2002).

Podržavajući politiku MMF-a, naše vlade delom doprinose pomenu- tim uslovima koji će podstaći emigraciju i ilegalnu trgovinu ljudima. Dalje, dok po- staju još bogatije, delom i zahvaljujući istim tim politikama MMF-a, ekonomski bogate zemlje postaju i poželjnija odredišta. Ovo, zauzvrat, za vlade polaznih zema- lja postaje izvor čvrste valute u kontekstu u kom se sreću sa sve većim dugom i opa- danjem nacionalnog dohotka, dok neoliberalna globalizacija slabi, a često i razara mnoge nacionalne ekonomske sektore u tim zemljama. Stoga ni te vlade nisu oso- bito zainteresovane da regulišu emigraciju. Na kraju, dok iste te politike uvećavaju nejednakost i nezaposlenost i u ekonomski bogatim zemljama, njihove se mane ra- dikalizuju i često skreću u krajnje desničarske politike.

Tragedija je što se oni koji su najteže pogođeni, oni nad kojima se na- silje čini kako na jugu sveta tako i u ekonomski bogatim zemljama, dakle žrtve svega toga, sad sučeljavaju kao neprijatelji u našim zemljama. Raspoloženje protiv uselje- nika verovatno je najjače među onima koje su oštetile iste te politike koje su oštetile i siromahe i pripadnike srednje klase (premda ne i gornjih 20%) u zemljama odakle imigranti i nesuđeni imigranti potiču. I dok podižu zidove da zadrže imi- grante i izbeglice napolju, bogate zemlje pothranjuju ilegalnu trgovinu ljudima i uvećavaju profit koji će trafikanti steći dok na jugu sveta raste očaj, a na severu sveta strah. To nije zdrava politika. To je začarani krug.

Ista ona infrastruktura, tehnička kao god i institucionalna, koja je omogućila globalni protok kapitala i robe, usluga i nove transnacionalne upravljač- ke i profesionalne klase, omogućuje, isto tako, migracije i ilegalni trafficking. A olak- šava i dotok novčanih doznaka u zemlje polaska, što je glavni motiv da vlade tih ze- malja ne učine ništa. Ove razne isprepletenosti uvećavaju složenost izazova kakav predstavlja regulacija imigracije. Ali ove isprepletenosti, i ovakva složenost idu po- grešnim pravcem. Tu dinamiku treba da preokrenemo.

Kad politike globalizacije krenu naopačke, onda zaista idu naopačke za zemlje na jugu sveta. Time one jačaju pobude i za emigraciju, i za trafficking emigra- nata, za trgovce ljudima i za vlade na jugu sveta koje su sve zaduženije, dok se na ju- gu sveta sve manje mogućnosti pružaju radnicima i potencijalnim preduzetnicima.

U zemljama polaska emigranti svojim novčanim doznakama ulaze u raz- vojne strategije na makronivou. U mnogim zemljama doznake predstavljaju glavni vladin izvor deviznih rezervi. Iako priliv doznaka može biti mali u poređenju s ogromnim dnevnim protokom kapitala na raznim finansijskim tržištima, on je često vrlo značajan za ekonomije u razvoju i ekonomije zemalja koje se bore za opstanak.

Godine 1988 – poslednje za koju raspoložemo obuhvatnim podacima – u celom svetu su novčane doznake koje su imigranti slali kući dostigle preko 70 mi-

lijardi američkih dolara. Da bismo shvatili značaj ovog broja, umesto da ga poredimo s globalnim protokom kapitala treba da ga dovedemo u vezu sa GDP-om i deviznim rezervama u dotičnim zemljama. Na Filipinima, recimo, glavnom pošiljaocu migranata i snabdevaču nekoliko zemalja ženama za industriju zabave, u poslednjih nekoliko godina doznake su treći po veličini izvor deviza. U Bangladešu, još jednoj zemlji koja ima mnogo radnika na Bliskom istoku, u Japanu, i u nekoliko evropskih zemalja, doznake predstavljaju oko trećinu ukupne devizne svote. Izvoz radnika i doznake načini su da se vlade uhvate u koštac sa nezaposlenošću i spoljnim dugom.²

Uzmemo li u obzir sve veću međusobnu zavisnost izazvanu globalizacijom, čini se da isti činioци omogućuju i ilegalnu trgovinu ljudima. Poslovna putovanja preko granice, globalni turizam, internet i ostale okolnosti nedeljive od globalizacije, omogućuju višestruke globalne tokove koje nisu predvideli oni koji oblikuju i razvijaju ekonomsku globalizaciju. Ovo otežava razmene u kontekstu u kom je jedanaesti septembar izoštrio volju da se kontrolišu useljavanje i useljenici koji žive u zemljama domaćinima. Sve veća ilegalna trgovina ljudima i sputavanje građanskih sloboda neće olakšati potrebu da naučimo kako da prihvatamo veće useljavanje kako bismo odgovorili na buduće demografske preokrete. Sad ću se usredsrediti na neke pojedinosti jednog posebnog toka u kom se stiču mnoga pomenuta pitanja.

286

ILEGALNA TRGOVINA LJUDIMA

Nelegalni uvoz ljudi, kako za zakonite tako i za nezakonite poslove (to jest nedopušteno bavljenje seksom), osvetljava niz uzajamnih preseka nepovoljnih okolnosti na jugu sveta i neke napetosti u režimu imigracije.³ Trgovina ljudima predstavlja kršenje nekoliko vrsta prava: ljudskih, građanskih, političkih. Čini se da je trgovina ljudima uglavnom skopčana sa tržištem seksa, sa tržištima rada, sa ilegalnom migracijom. Mnogo pravničkog posla obavljeno je povodom trafikinga: sklopljeni su međunarodni ugovori i donete povelje, rezolucije UN-a, i osnovana razna tela i komisije. Trgovina ljudima nedovoljno je priznata kao problem, i o njoj je govoreno i na sastanku G 8 u Birmingemu, maja 1998 (IOM 1998). Šefovi osam glavnih industrijalizovanih zemalja istakli su značaj saradnje protiv međunarodnog organizovanog

2 Ovo su dva načina na koje vlade osiguravaju koristi kroz te strategije. Jedna od njih je visokoformalizovana, a druga je naprosto nusproizvod samog procesa migracije. U najjače primere formalnog izvoznog programa radne snage danas spadaju Filipini.

3 Trafiking obuhvata nasilno regrutovanje i/ili prevoz ljudi u okvirima država ili van njih, radi rada ili pružanja usluga, a putem raznovrsnih oblika koji svi uključuju prinudu.

kriminala i trgovine ljudima. Američki predsednik izdao je svojoj administraciji niz smernica kako bi ojačao i povećao napore protiv trafikovanja žena i devojaka. Ovo je pak navelo senatora Pola Velstona na zakonodavnu inicijativu; uredba S.600 doneta je 1999. u Senatu. Nevladine organizacije takođe igraju sve veću i važniju ulogu. Naprimera, Koalicija protiv trafikovanja žena ima centre i predstavništva u Australiji, Bangladešu, Evropi, Latinskoj Americi, Severnoj Americi, Africi i Pacifičkoj Aziji. Programom za odbranu ženskih prava (Women's Rights Advocacy Program) pokrenuta je Inicijativa protiv trafikovanja ljudi, kako bi se povelala borba protiv globalne trgovine ljudima. Ova vrsta trafikovanja pokazuje nam jedno od značenja međuzavisnosti sadašnjeg globalnog sistema. Ovde postoje dva odvojena pitanja: jedno, globalizacija je stvorila nove okolnosti i dinamiku, naročito sve veću tražnju tih tipova radnika, time što se profesionalna radna snaga s visokim prihodima, koja je u ekspanziji, uglavnom, premda ne i isključivo, dovodi u vezu sa globalizacijom.⁴ Drugo pitanje, globalizacija je omogućila da pređašnje mreže za trgovinu ljudima i postupci koji su nekad bili nacionalni i regionalni postanu globalni.

287 Ovde želim da u središte razmatranja stavim neke podatke o trafikovanju žena, posebno zarad industrije seksa, i o sve većem značaju trafikovanja kao unosnog opredeljenja za takvu aktivnost, naročito, čini se, za osobe sa juga sveta. Ovo se potom nadovezuje za ulogu emigrantskih novčanih doznaka uopšte uzev, bilo od zakonitih, bilo od nezakonitih ili trafikovanih imigranata, u računima mnogih osiromašenih vlada u zemljama polaska. Profiti i dohoci, jasno, odvrću od napada na ovu trgovinu. Dokle god zemlje svetskog severa budu jedno od ključnih odredišta, dotle ni one neće izbeći posledice ove ilegalne trgovine.

Uvoz migranata unosan je posao. Po jednom izveštaju UN-a, kriminalne organizacije su od trafikovanja migranata (isključujući većinu žena trafikovanih zarad industrije seksa) ubirale oko 3,5 milijardi američkih dolara godišnje. Dolazak organizovanog kriminala skorašnji je događaj u trafikovanju migranata; u prošlosti, ovom vrstom trgovine bavili su se uglavnom sitni kriminalci. Američka Centralna informativna agencija (1999) izveštava da grupe organizovanog kriminala stvaraju međukontinentalne strateške saveze preko zemljačkih mreža u nekoliko zemalja; ovo olakšava transport, lokalne veze i raspodelu, nabavku lažnih dokumenata, i tako dalje. Mreža globalnog opstanka (Global Survival Network) podnela je 1997. izveštaj o ovakvim postupcima posle dvogodišnjeg istraživanja, nakon što je osnovala jednu lažnu kompaniju da bi stupila u ilegalnu trgovinu. Takve

4 Jedan proces koji odražava ovaj poseban tip uzajamne zavisnosti jeste globalna migracija služavki, dadilja i negovateljica.

mreže, isto tako, olakšavaju organizovano kruženje trafikovanih žena kroz treće zemlje – a ne samo od zemalja polaska do zemalja prijema. Trafikanti mogu prebaciti žene iz Burme, Laosa, Vijetnama i Kine u Tajland, dok se tajlandske žene mogu prebaciti u Japan i SAD.

Iako nema iscrpnih podataka, dostupne informacije ukazuju na to da je trafikovanje žena, pogotovu maloletnica, zarad industrije seksa, visoko profitabilno za one koji vode posao. Ujedinjene nacije procenjuju da je 1998. trafikovano četiri miliona žena, što je kriminalnim grupama donelo profit od sedam milijardi američkih dolara. U ova sredstva spadaju i doznake od zarada prostitutki i plaćanja organizatorima i pomagačima u tim zemljama. U Japanu, gde je takozvana industrija zabave legalna, profiti su poslednjih nekoliko godina iznosili oko 4,2 biliona godišnje; sve je više dokaza da ilegalno trafikovane žene imaju sve veći udeo među radnicama u industriji seksa. U Poljskoj, policija procenjuje da trafikant dobija oko 700 američkih dolara po svakoj isporučenoj ženi. U Australiji, Federalna policija procenjuje da se iznos protoka gotovine od 200 prostitutki penje na 900.000 američkih dolara nedeljno. Ukrajinke i Ruskinje, veoma tražene na tržištu seksa, donose kriminalnim gangovima oko 500 do 1.000 dolara po jednoj isporučenoj ženi. Od tih se žena očekuje da usluže prosečno petnaest klijenata dnevno, te se od svake može očekivati da će gangu doneti zaradu od oko 215.000 dolara mesečno. 288

Procenjuje se da je poslednjih godina nekoliko miliona žena trafikovano u Aziju i bivši Sovjetski Save i iz njih, a to su dve glavne oblasti trafikinga. Porast trafikinga u obe te oblasti može se dovesti u vezu s tim što se žene guraju u siromaštvo i prodaju mešetarima zbog siromaštva njihovih domaćinstava ili roditelja. Visoka stopa nezaposlenosti u bivšim sovjetskim republikama jedan je od činilaca koji podstiču rast kriminalnih gangova, kao i porast trafikovanja žena. Procenjuje se da stopa nezaposlenosti žena u Armeniji, Rusiji, Bugarskoj i Hrvatskoj, pri sprovođenju tržišne politike, dostiže 70%, a u Ukrajini 80%. Neka istraživanja ukazuju na to da su ekonomske potrebe glavni uzrok za stupanje u prostituciju.⁵

Neke osobenosti politike imigracije i njenog sprovođenja lako bi mogle doprineti tome da žene koje su i inače žrtve trafikinga postanu još ranjivije, a da im se uskrati pribežište u zakonu. Ako nemaju dokumenata, što će verovatno i biti slučaj, onda neće biti tretirane kao žrtve zloupotrebe, nego kao prekršiteljke zakona utoliko što su prekršile zakone o ulasku u zemlju, o prebivalištu i radu. Nastojanje

5 Postoji i sve jača trgovina decom zarad industrije seksa – ovo je u Tajlandu odavno slučaj, ali sad se sreće i u nekoliko drugih azijskih zemalja, u Istočnoj Evropi, i Latinskoj Americi.

da se problem useljavanja bez dokumenata i trgovine ljudima reši putem jače granične kontrole ulaska povećava verovatnoću da će žene pribеći trafikantima da ih prebace preko granice, a za neke od ovih se može ispostaviti da pripadaju kriminalnim organizacijama povezanim sa industrijom seksa.

Osim toga, u mnogim zemljama strankinjama je zabranjeno bavljenje prostitucijom, što jača ulogu kriminalnih gangova u prostituciji. Time se, isto tako, umanjuje jedna od opcija preživljavanja strankinja koje možda imaju ograničeni pristup poslu i radnim mestima uopšte uzev. U mnogim zemljama prostitucija strankinja se toleriše, dok se pristup redovnom tržištu rada i radnim mestima toleriše mnogo manje – ovo je, recimo, slučaj u Holandiji i Švajcarskoj. Po podacima IOM-a, broj migrantkinja prostitutki u mnogim zemljama EU mnogo je viši od broja domaćih prostitutki: 75% u Nemačkoj, 80% u Milanu u Italiji, i tako dalje.

289 Dok neke žene znaju da su trafikovane prostitucije radi, mnogim drugima uslovi regrutovanja i obim zloupotrebe i zarobljavanja postaju jasni tek kad stignu u zemlju prijema. Okolnosti njihovog zatvaranja često su ekstremne, slične ropstvu, a takve su i okolnosti zlostavljanja, uključujući i silovanje i druge oblike seksualnog nasilja, i telesnog kažnjavanja. One su strahovito malo plaćene, a zarade im se često oduzimaju. Sprečavaju se da koriste zaštitu protiv side, i po pravilu nemaju prava na lečenje. Ako potraže pomoć policije, mogu biti pritvorene zbog kršenja zakona o imigraciji; ako su snabdevene lažnim dokumentima, onda se protiv njih podnose krivične prijave.⁶

Pošto je u poslednjoj deceniji turizam naglo porastao i postao glavna razvojna strategija gradova, regiona i čitavih zemalja, to je i sektor zabave doživeo uporedan rast i postao priznat kao ključna strategija razvoja. Na mnogim mestima trgovina seksom deo je industrije zabave i ona je takođe doživela rast. Ponegde postaje jasno da i sama trgovina seksom može postati razvojna strategija u oblastima s visokom stopom nezaposlenosti, siromaštvom i vladama kojima su očajnički potrebni prihod i devizne rezerve. Kad lokalna proizvodnja i poljoprivreda više ne uspevaju da funkcionišu kao izvori zapošljavanja, profita i prihoda za vladu, onda ono što je nekad bilo marginalni izvor zarade, profita i prihoda postaje mnogo značajniji izvor. Sve veća važnost ovih sektora u razvoju stvara sve veću vezanu trgovinu. Na primer, kad vide turizam kao rešenje za rast u mnogim siromašnim zemljama i

6 U jednom izveštaju Koalicije za ukidanje ropstva i trafikinga stoji da je u jednom istraživanju azijskih radnica u industriji seksa otkriveno da je silovanje često prethodilo prodaji zarad prostitucije, i da je oko jedna trećina njih lažno dovedena da bi bila prodana i naterana da se bavi prostitucijom.

daju zajmove za njegov razvoj i širenje, MMF i Svetska banka zapravo možda doprinose razvoju šireg institucionalnog okvira za ekspanziju industrije zabave, a posredno i za trgovinu seksom.

Ta vezana trgovina u strategijama razvoja znak je da trgovina ženama može u budućnosti doživeti ekspanziju. To je zabrinjavajuća mogućnost, pogotovu u kontekstu sve većeg broja žena koje imaju malo mogućnosti da se zaposle, ili ih uopšte nemaju. A porast njihovog broja može se očekivati i tamo gde je stopa nezaposlenosti visoka a siromaštvo veliko, gde se smežurava svet radnih mogućnosti koje su bile usađene u tradicionalnije sektore dotičnih ekonomija, a breme sve većih dugova čini vlade nesposobnim da obezbede socijalne službe i pomoć siromašnima. U takvim uslovima, žene u industriji seksa takođe mogu postati izvor prihoda za vlade. Ovakve vezane trgovine su strukturalne, a ne delo zavere. Njihov značaj u nekoj ekonomiji uvećavaće odsustvo ili ograničenost drugih izvora kojima se mogu obezbediti sredstva za život, profiti i prihodi kako za radnike, tako i za preduzeća i vlade.

PREDSTOJEĆA DEMOGRAFSKA KRIZA NA SEVERU

Iako sve upornije nastoje da održe moguće useljenike i izbeglice van svojih granica, bogate zemlje se suočavaju sa sve većim demografskim manjkom i stanovništvom koje brzo stari. Po jednom velikom istraživanju (Austrijski institut za demografiju, 2001), krajem ovoga veka i uz postojeće obrasce plodnosti i useljavanja, broj stanovnika u Zapadnoj Evropi spašće za 75 miliona, a skoro 50 odsto stanovništva biće starije od 60 godina – prvi put u njenoj istoriji.⁷ Evropa, možda i više nego SAD uzme li se u obzir njen srazmerno veći prihvat imigranata, suočava se s nekim teškim odlukama. Gde naći nove mlade radnike neophodne za održavanje sve brojnijeg starog stanovništva i obavljanje poslova koje starosedeoци smatraju neprivlačnim, neprivlačnim pogotovu u kontekstu svog sve višeg obrazovanja? Broj takvih poslova ne opada, iako za poneke opada; jedan sektor u kom će verovatno biti više posla jeste dom i institucionalno staranje o sve većem broju starih ljudi. Izvoz starih ljudi i ekonomskih aktivnosti jedna je od opcija koje se danas razmatraju. Ali, postoji granica koliko mnogo starih ljudi, koliko slaboplaćenih poslova može da izveze jedna ekonomija, i da ih toleriše jedno društvo. Očekuje se da bio deo rešenja moglo biti useljavanje.

U SAD se ocrtava nešto drugačiji obrazac. Predviđeni pad broja stanovnika SAD do kraja veka iznosi 34 miliona, iako je ovo samo jedna tačka na usponu

⁷ Kao što je dobro poznato, nekoliko velikih evropskih zemalja sad je ispod nivoa reprodukcije, naročito Italija i Francuska.

koji će se okončati tek po isteku ovog stoleća. Postoje prilično jasni dokazi da se značajna komponenta populacionog rasta u SAD u poslednje dve decenije, kao i porast radne snage, može pripisati useljenicima, kako onih druge generacije, tako i onih rođenih u inostranstvu. U oba slučaja udeo useljenika u stopi rasta veći je od njihovog broja, kako u celokupnom stanovništvu tako i u ukupnoj radnoj snazi.

No način na koji se zemlje na severu sveta ponašaju ne priprema ih za hvatanje u koštac sa tim budućim scenariom. One grade zidove da održe mogućne imigrante napolju. U vreme sve većih reka izbeglica, visoki komesar UN-a za izbeglice suočava se s još većom oskudicom sredstava nego obično. Uz istinsku potražnju radnika-useljenika, a zbog potreba demografije i celih porodica, obe pomenute političke preferencije verovatno će imati negativne reperkusije po Evropu. One useljenika i izbeglicu predstavljaju kao negativnog i nepoželjnog subjekta, što ometa njegovu integraciju. Dalje, uz firme i domaćinstva zainteresovane da zaposle useljenike, ili rešene da to učine iz bilo kojih razloga, može se očekivati da će restriktivne policije i rasističke predstave o useljenicima i izbeglicama podsticati ilegalnu trgovinu ljudima koja je i inače u porastu.

ZAKLJUČAK:

291

POTREBNA JE PROSVEĆENIJA POLITIKA USELJAVANJA

Krupno i preteće pitanje koje se isprečuje pred društva u kojima vlada zakon jeste da li su taktike brutalnog postupanja s ljudima – bez obzira na to koje nacionalnosti bili – i kojima se kroz trgovinu ljudima promovise kriminalno zgrtanje profita, poželjne i doista održive ako želimo da se naši sistemi i dalje zasnivaju na vladavini zakona za koju su se naši pradedovi žestoko borili i za koju su prolili onoliko krvi.

Priznamo li da su takva brutalizacija i kriminalitet veoma visoka cena za održavanje granične kontrole, oni će pre ili kasnije početi da kidaju tkivo zakonske države i civilnog društva.

Rizike za naša društva i za nas, građane koji imamo sve potrebne isprave, dobro odlikava ono što se danas događa u SAD. Događaji od jedanaestog septembra i potonja sputavanja građanskih sloboda pojedinih useljeničkih grupa u SAD zadiru u prava svih stanovnika Sjedinjenih Država, a neki bi čak rekli i da ih sve pogađaju. Vlada u Sjedinjenim Državama daje sebi sve više i više ovlašćenja da se na vansudski, neposredan način nosi sa stvarima koje su ranije prolazile kroz sudski sistem ili se nisu smatrale nečim u šta se vlada meša. To čineći, američka vlada krši osnovna prava ne samo onih koje je označila kao moguće opasne nego i svojih građana, svih građana, a ne samo onih koji bi mogli biti sumnjivi.

Postoje li načini regulisanja dotoka ljudi u naša društva kojima bi se građansko tkivo moglo ojačati umesto da se slabi? Incidenti koji se ponavljaju, kad nesuđeni useljenici ginu u rukama ilegalnih trafikanata, to svakako nisu. Postoji opasnost da se takvim incidentima, kad se stalno iznova dešavaju, izazove ravnodušnost. A postoji i opasnost da se podstakne prihvatanje takve smrti i među nama i među našom decom, sve u ime održavanja kontrole nad ulaskom u našu zemlju.

Mi plaćamo ne samo cenu za one koji umiru na našem tlu; mi plaćamo i cenu za one koji su u naše zemlje prošvercovani živi. Cena koju plaćamo za dopuštanje zloupotrebe kakva je šverc ljudi mnogo je viša nego "cena" koju plaćamo za smeštaj tih ljudi koji samo žele priliku da rade – a rad zaista i obavljaju. U stvari, mnoga istraživanja sugerišu da mi imamo koristi od prisustva imigranata. Na primer, sedamnaest odsto preduzetnika u Londonu pripada etničkim zajednicama, što je mnogo veći udeo nego što je njihov udeo u ukupnoj populaciji.

Dalja primena takvih taktika koje omogućuju brutalizaciju onih kojih žele da migriraju, i sticanje profita od strane kriminalnih švercera, kancer je koji zaseca duboko u naše države i društva. To je cena koju plaćamo za kriminalizovanje imigranata bez dokumenata i, opštije gledano, za pribegavanje policijskoj kontroli i militarizaciji kao načinima da se reguliše useljavanje. Ovo do izvesne mere ilustruju SAD. U ime delotvorne kontrole, novi američki Zakon o useljavanju iz 1996. ojačao je policijsku kontrolu smanjivši sudsko preispitivanje policijskih akcija povodom imigracije. Ovde je ključni problem predmet proširene policijske kontrole: taj predmet nisu poznati kriminalci, ni firme osumnjčene za kršenje ekoloških propisa, ili dileri droge. Predmet je sektor stanovništva, ne čak ni odabranih pojedina, nego veoma širok spektar muškaraca, žena i dece.

292

Ova napetost između, s jedne strane, jačanja policijskog pristupa regulaciji useljavanja i, s druge, jačanja građanskih i ljudskih prava i građanskog osposobljavanja skopčanog s jačim osećajem za građansko društvo ostavlja posledice. Ranije ili kasnije pomenuta policijska kontrola uhvatiće se u sve širu mrežu građanskih i ljudskih prava. A ta prava uključivaće i prava građana. Policijska kontrola, kad nije pod nadzorom građanskog preispitivanja, lako može narušiti takva prava i ometati funkcionisanje građanskog društva.

Ako moj sin odluči da ode da piše veliki američki roman provodeći vreme s radnicima na farmi ili u eksploatatorskoj fabrici konfekcije, i tamo se desi INS racija, lako bi mogao biti svrstan u osumnjčene – pošto znam da on ne bi poneo sa sobom svoj američki pasoš. Ili, još gore, ako bi se nalazio među radnicima na farmi u Kaliforniji koji beže od INS policije i bio nateran da skače u vodu, kao što se u poslednjih nekoliko godina dogodilo mnogo puta, lako bi se mogao naći među onima

koji su se utopili. Najdramatičnije u tim incidentima jeste to što se uzburkana voda čini manje opasnom od INS policije sa puškama i vikom, te radnici na farmi, prestrašeni, skaču u vodu i utapaju se. Posle donošenja novog zakona 1996, mnoge slične akcije INS mogu izbeći preispitivanje i polaganje računa pred sudijom ako su progonjeni osumnjičeni da nemaju isprava. Ranije ili kasnije sadistička ili preterana policijska kontrola i slabljenje sudskog preispitivanja takvih policijskih akcija počće da ometaju težnju prema vladavini zakona koja je onako dubok deo našeg nasleđa i stvarnosti u kojoj živimo. Ranije ili kasnije, ova vrsta policijske akcije ticaće se svih nas, sa ispravama. Moraćemo da pronađemo drugi način da regulišemo ulazak: sad jačamo načine regulacije koji imaju najvišu cenu, ne samo u smrti imigranata nego i po vladavinu zakona.

© The author

© Eurozine (www.eurozine.com)